

Π Α Σ Ε Γ Ε Σ

**ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΥΝΑΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΗ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

**ΟΜΙΛΙΑ του ΒΑΓΓΕΛΗ ΣΚΟΥΛΑ
ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ Δ.Σ. ΤΗΣ ΠΑΣΕΓΕΣ**

**33^η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ
ΑΘΗΝΑ, 19-20 ΔΕΚΕΜΒΡΗ 1983**

Αγαπητοί αντιπρόσωποι,

Χαιρετίζω με ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση τη σημερινή Γενική Συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ, την πρώτη τακτική μας Γενική Συνέλευση μετά τις καθοριστικής σημασίας για την πορεία του Συνεταιριστικού μας Κινήματος εκλογές που διενεργήθηκαν το Γενάρη με βάση το Νόμο 1257/82.

Το αγροτοσυνεταιριστικό μας κίνημα είναι ζυμωμένο στα μεγάλα ιδανικά της δημοκρατίας, της εθνικής ανεξαρτησίας και της ειρήνης.

Η αγροτική τάξη της Ελλάδας υπήρξε πρωτόπορος σόλους τους πολιτικοκοινωνικούς και εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες του Λαού μας.

Κορυφαία στιγμή αυτών των αγώνων της αγροτιάς μας υπήρξε η μαζική συμμετοχή της στην ενιαία, αδιαίρετη και τιμημένη Εθνική μας Αντίσταση, που επιτέλους η Κυβέρνηση της Αλλαγής αναγνώρισε και νομοθετικά πέρα από την καταξίωση και αναγνώρισή της από το Λαό μας.

Το αγροτοσυνεταιριστικό μας κίνημα, αγαπητοί συνάδελφοι, είναι ένα κίνημα που μέσα από τους ιστορικούς αγώνες, τα πτωχεύματα, τις τραυματικές εμπειρίες, αλλά και τις σημαντικές νίκες του, κατακτά καθημερινά βελτιωμένες θέσεις μέσα στο διαρθρωμένο μαζικό κίνημα της Πατρίδας μας, για να αναγορευτεί άμεσα το πιο ριζοσπαστικοποιημένο κομμάτι του Ελληνικού Λαού.

Αγαπητοί αντιπρόσωποι,

Κορύφωση του δημοκρατικού τρόπου λειτουργίας της συνεταιριστικής μας κίνησης αποτελεί η συζήτηση των θεμάτων που μας απασχολούν στη Γενική Συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ. Είναι η συνέλευση των αντιπροσώπων 800.000 αγροτών όλης της χώρας, του μεγαλύτερου ενιαίου τμήματος του ελληνικού λαού.

Η τακτική Γενική Συνέλευση σημαίνει την ώρα του απολογισμού του έργου ενός χρόνου και του κοινού προβληματισμού για την πορεία της συνεταιριστικής κίνησης. Με πλήρη σεβασμό προς την πολυφωνία, που έχει καθιερώσει από τη φύση του ο συνεταιριστικός θεσμός, βρισκόμαστε σήμερα εδώ για να συντελέσουμε όλοι στο δυνάμωμα της ιδέας της συνεργασίας και στην ανύψωση του συνεταιρισμού σ' ένα όργανο αυτοδύναμης ανάπτυξης, από το οποίο πολλές είναι οι προσδοκίες όχι μόνο των αγροτών μας αλλά και ολόκληρου του ελληνικού λαού.

1. Η νέα διοίκηση

Η σημερινή διοίκηση της ΠΑΣΕΓΕΣ, που έχει την τιμή να σας παρουσιάζει το έργο της, είναι αποτέλεσμα των νέων εκλογικών διαδικασιών που καθιερώθηκαν με το Νόμο 1257/82 για την αποκατάσταση της δημοκρατικής λειτουργίας των συνεταιριστικών οργανώσεων. Αν ανατρέξουμε στο κοντινό παρελθόν, πολλοί από μας θα θυμηθούμε ότι, από τον ίδιο αυτό χώρο της Γενικής Συνέλευσης της ΠΑΣΕΓΕΣ, είχαμε ξεκινήσει την αμφισβήτηση της σύνθεσης των αντιπροσώπων της Γενικής Συνέλευσης, καθώς και του συστήματος που εφαρμοζόταν στις εκλογικές διαδικασίες. Δικαιωθήκαμε στις επιδιώξεις μας. Με το Νόμο 1257/1982 η ΠΑΣΕΓΕΣ έγινε το αμιγές όργανο των Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, στο οποίο καθεμιά εκπροσωπείται ανάλογα με τον αριθμό των μελών της. Έγινε έτσι η ΠΑΣΕΓΕΣ το αδιαμφισβήτητο όργανο έκφρασης όλων των συνεταιρισμένων αγροτών, μέσα από μια διοίκηση στην οποία εκφράζονται όλες οι τάσεις.

%

Με μια ανεπανάληπτη μαζικότητα και μέσα από αδιάβλητες διαδικασίες, ολόκληρος ο συνεταιρισμένος αγροτικός κόσμος της χώρας ανάδειξε μέσα στο 1982 τα αιρετά στελέχη σε όλες τις βαθμίδες των συνεταιρισμών, για να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες, στις αρχές του 1983, με την εκλογή της νέας διοίκησης στην ΠΑΣΕΓΕΣ.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ, η κορυφαία οργάνωση του συνεταιρισμένου αγροτικού κόσμου μέσα από μελετημένες προτάσεις και δυναμικές παρεμβάσεις θα ζεύξει τις διεκδικήσεις των αγροτών μας και των Συνεταιριστικών Οργανώσεών μας με το Κυβερνητικό Πρόγραμμα, έτσι ώστε μέσα από αμοιβαίο διάλογο και συναντίληψη, αλλά και τις εμπειρίες να βγουν οι προτάσεις μας για ένα υπεύθυνο αγροτικό κίνημα στα χέρια της συνεταιρισμένης αγροτιάς. Πιστεύω ότι δεν αναμένει κανείς συνεταιριστής να ακούσει σήμερα εδώ ότι κατορθώσαμε να λύσουμε όλα τα αρκετά και δύσκολα προβλήματα, που κληρονομήσαμε, αλλά και αυτά που δημιουργήθηκαν στο χρόνο άσκησης της δικής μας διοίκησης. Η λύση των προβλημάτων της συνεταιρισμένης αγροτιάς, που συσώρευσε το πολύχρονο χθές και το απαιτητικό αύριο, είναι έργο μακρόχρονο και επίπονο που απαιτεί την ουσιαστική και καθολική προσπάθεια όλων των συνεταιρισμένων παραγωγών. Πάντως οι προανατολισμοί και οι κατευθυντήριες αρχές μας παραμένουν αταλάντευτες όπως αυτές διακηρύχθηκαν από το Διοικητικό μας Συμβούλιο το Γενάρη του 1983 και στοχεύουν:

- Στη διαφύλαξη της ενότητας του συνεταιριστικού χώρου.
- Στην αποκατάσταση της ισορροπίας του διπλού χαρακτήρα των συνεταιριστικών οργανώσεων ως οικονομικών και κοινωνικών οργανώσεων των αγροτών.
- Στην προνομιακή ενίσχυση των συνεταιριστικών οργανώσεων από την Κυβέρνηση και
- Στη συναδελφική συνεργασία με τον αγροτικό συνδικαλισμό.

%

2. Συνεργασία με τη ΓΕΣΑΣΕ

Χαρακτηριστικό των αντιλήψεων της νέας διοίκησης της ΠΑΣΕΓΕΣ, υπήρξε η αναγνώριση του ρόλου των συνδικαλιστικών οργανώσεων των αγροτών και του κορυφαίου οργάνου τους, της ΓΕΣΑΣΕ, ως του μοναδικού εκφραστή της συνδικαλιστικής κίνησης των αγροτών της χώρας. Ήταν καιρός να ξεκαθαριστεί και στη χώρα μας ο διαφορετικός ρόλος των συνεταιριστικών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Η σύγχυση που είχε επικρατήσει στο παρελθόν μόνο προβλήματα είχε δημιουργήσει στις συνεταιριστικές οργανώσεις και εκτροπή από το ουσιαστικό τους έργο.

Η ΠΑΣΕΓΕΣ ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα κατά την περίοδο συζήτησης του Σχεδίου Νόμου για τις Αγροτικές Συνδικαλιστικές Οργανώσεις να περιληφθεί διάταξη για την απόδοση στους Αγροτικούς Συλλόγους των περιουσιακών στοιχείων τους, που είχαν μεταβιβαστεί στην ΠΑΣΕΓΕΣ όταν οι Σύλλογοι αυτοί είχαν διαλυθεί από τη δικτατορία. Αμέσως δε μετά την ψήφιση του Νόμου 1361/83, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΠΑΣΕΓΕΣ αποφάσισε ομόφωνα την επιστροφή των περιουσιακών στοιχείων στους Αγροτικούς Συλλόγους.

Περισσότερη όμως σημασία έχει η πρακτική εκδήλωση της πρόθεσης της ΠΑΣΕΓΕΣ να συνεργαστεί ουσιαστικά με τη ΓΕΣΑΣΕ, με την οποία θεωρεί ότι τη συνδέει ο κοινός στόχος της βελτίωσης της θέσης των αγροτών. Αποδεικνύοντας τις προθέσεις της, Η ΠΑΣΕΓΕΣ πρόσφερε χώρο γραφείων για την εγκατάσταση της ΓΕΣΑΣΕ κι'έτσι, εδώ και λίγο καιρό, οι δυο κορυφαίες αγροτικές οργανώσεις συστεγάζονται. Ίσως να μην αντιλαμβανόμαστε σήμερα την τεράστια σημασία αυτής της προσέγγισης. Όμως η ανάπτυξη της γεωργίας μας αποτελεί κοινή προσπάθεια των αγροτοσυνεταιριστικών οργανώσεων και μόνο με τη στενή συνεργασία σ'όλα τα επίπεδα μπορεί να επιτευχθεί.

%

Οι πρώτοι καρποί της συνεργασίας αξίζει να αναφερθούν. Μαζί οργανώθηκε για πρώτη φορά η εκδήλωση στην επέτειο του ΚΙΛΕΛΕΡ και κοινή ήταν επίσης, η πορεία προς το Ζάππειο κατά τη Διάσκεψη Κορυφής της 5 Δεκεμβρίου 1983, για να διακηρυχθούν τα δίκαια αιτήματα των αγροτών.

Στο θέμα της προσωρινής στέγασης, η ΠΑΣΕΓΕΣ ανταποκρίθηκε και στα ανάλογα αιτήματα της ΣΥΝΕΛ και της ΚΟΠ. Η ΣΥΝΕΛ αποτελεί το φορέα που θ'αναλάβει, σύμφωνα με πρόσφατη απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας, την κεντρική διαχείριση των λιπασμάτων. Μαζί με τις Ενώσεις θα διακινεί τα λιπάσματα υποκαθιστώντας την ΑΤΕ στο ρόλο αυτό. Η ΚΟΠ, η Κοινοπραξία Οπωροκηπευτικών, επιχειρεί να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο στο χώρο της εμπορίας των οπωροκηπευτικών και κατά την άποψή μας πρέπει να της συμπαρασταθούμε πολύπλευρα σε αναγνώριση του δύσκολου έργου της.

3. Διεύρυνση των διεθνών σχέσεων

Ανοιχτή προς όλα τα ρεύματα και πιστεύοντας στην αποτελεσματικότητα μιας πολυδιάστατης πολιτικής έναντι των συνεταιριστικών οργανώσεων των άλλων χωρών, η διοίκηση της ΠΑΣΕΓΕΣ καλλιέργησε διμερείς και πολυμερείς σχέσεις προς πολλές κατευθύνσεις. Οι θέσεις των συνεταιρισμένων αγροτών προβλήθηκαν συστηματικά και με συνέπεια στις Βρυξέλλες, τόσο στα πλαίσια των αγροτοσυνεταιριστικών οργανώσεων ΚΟΠΑ και ΚΟΖΕΚΑ όσο και στις Συμβουλευτικές Επιτροπές της ΕΟΚ.

Στον ευρύτερο διεθνή χώρο η ΠΑΣΕΓΕΣ εκπροσωπήθηκε στην Κεντρική Επιτροπή της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ένωσης που συνεδρίασε στην Πράγα της Τσεχοσλοβακίας καθώς και στη Γενική Συνέλευση της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Γεωργίας στο Βισμπάντεν της Δυτικής Γερμανίας.

Θέλοντας να διατηρεί ανοιχτούς τους ορίζοντές της προς τα μεγάλα προβλήματα που απασχολούν σήμερα τον κόσμο, η ΠΑΣΕΓΕΣ δέχθηκε πρόσκληση και πήρε μέρος μαζί με τη ΓΕΣΑΣΕ στην

%

9η συνδιάσκεψη των Συνδικάτων Αγρογυατών, που έγινε στη Βουδαπέστη για το θέμα της πείνας στον κόσμο. Οι ελληνικές θέσεις είχαν ευρύτατη ευνοϊκή απήχηση στη συνδιάσκεψη αυτή.

Σοβαρή πρόοδος έχει σημειωθεί ως τώρα στις διμερείς σχέσεις που αναπτύχθηκαν με την Ιταλία, τη Βουλγαρία, τη Δανία, την Τσεχοσλοβακία, την Ουγγαρία και τη Φινλανδία. Ειδικότερα με την Ιταλία έχει υπογραφεί πρωτόκολλο συνεργασίας ύστερα από ανταλλαγή επισκέψεων, ενώ με τη Βουλγαρία, το προκαταρκτικό πρωτόκολλο που έχει υπογραφεί στη Σόφια στις 26.11.1983 θα υπογραφεί στην τελική του μορφή το Φλεβάρη του 1984 στην Αθήνα. Σ'αυτά προβλέπεται η ανάπτυξη των διασυνεταιριστικών εμπορικών σχέσεων προς όφελος και των δύο μερών.

Η κατάρτιση προγραμμάτων αγροτικής και συνεταιριστικής εκπαίδευσης αποτελεί το πρώτο βήμα συνεργασίας με τους συνεταιρισμούς της Δανίας, ενώ με την Τσεχοσλοβακία και την Ουγγαρία έχουν προετοιμαστεί τα πλαίσια μελλοντικής συνεργασίας. Από τη Φινλανδία, τέλος, αναμένεται να αντληθεί τεχνοκρατική συμπαράσταση σε θέματα κτηνοτροφίας διαμέσου του FAO.

4. Επαφή με τη βάση

Μοναδικό μέλημα της ΠΑΣΕΓΕΣ αποτελεί η εξυπηρέτηση των μελών της και των αγροτών που αυτά εκπροσωπούν. Βέβαια όλες οι ενέργειές της αυτόν το σκοπό εξυπηρετούν αλλά οι άμεσες επαφές αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Τον κανόνα αυτόν, που ισχύει για κάθε συνεταιριστική οργάνωση που δεν θέλει ν'αποκοπεί από τη ζωντανή πραγματικότητα, τον ακολούθησε η ΠΑΣΕΓΕΣ παρά το βάρος των πολλών άλλων υποχρεώσεών της.

Με τη συνεργασία των αντίστοιχων Ενώσεων έχουν πραγματοποιηθεί μέσα στο 1983 επτά περιφερειακές συσκέψεις στην Κομοτηνή, τη Νάουσα, τον Πύργο, την Τρίπολη, την Άρτα, τη Λάρισα και την Καβάλα, με τις οποίες έχει καλυφθεί το μεγαλύτερο μέρος της χώρας. Για τηνολοκλήρωση του πρώτου κύκλου συναντήσεων προγραμματίζονται για τους πρώτους μήνες του 1984 συσκέ-

ψεις στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και το Ηράκλειο και δύο ακόμη για τα νησιά του Αιγαίου.

Η ευκαιρία που προσφέρεται με τις συσκέψεις αυτές για μια προσπάθεια αλληλοενημέρωσης και κοινού προβληματισμού προκειμένου να συζητηθούν με τα συνεταιριστικά μας στελέχη οι προσανατολισμοί και τα σύγχρονα προβλήματα των συνεταιριστικών οργανώσεων, καθώς και τα επιμέρους γεωργικά, κτηνοτροφικά κλπ. προϊόντα και για μια συντονισμένη συνεταιριστική δράση και για την αντιμετώπιση των κοινών αυτών συνεταιριστικών προβλημάτων ίσως δεν έχει ευρύτερα εκτιμηθεί. Γι'αυτό η συμμετοχή ήταν καλύτερη από το αναμενόμενο σε μερικές περιπτώσεις. Τα συνεταιριστικά μας στελέχη είναι βέβαια αγρότες και εμείς τουλάχιστον οφείλουμε ν'αναγνωρίσουμε τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο αγρότης, ιδιαίτερα σε μερικές κρίσιμες περιόδους της παραγωγής του. Όμως η ανάληψη ηγετικών καθηκόντων στο μικρό ή τον ευρύτερο συνεταιριστικό χώρο συνεπάγεται και κάποιες θυσίες για την κοινή συνεταιριστική προσπάθεια. Αυτή είναι η έννοια της κοινωνικής προσφοράς του συνεταιριστή και γι'αυτό όλοι οι συνεπείς συνεταιριστές όχι μόνο δεν γίνονται πλουσιότεροι αλλά γίνονται φτωχότεροι με την ανάληψη αξιωμάτων με τα οποία προσφέρουν υπηρεσίες στο κοινωνικό σύνολο.

Οι περιφερειακές συσκέψεις της ΠΑΣΕΓΕΣ προγραμματίζονται να συνεχιστούν για εντατικοποίηση του διαλόγου, αυτής της πεμπουσίας του συνεργατισμού. Θα επιδιωχθεί μάλιστα να καλύπτουν μικρότερο χώρο και περισσότερη εξειδίκευση για να διευκολύνουν τους συνεταιριστές και να είναι περισσότερο αποτελεσματικές.

Άμεση επαφή με τη βάση και με τα ειδικότερα προβλήματά της συνιστούν και οι συσκέψεις που έγιναν για προϊόντα και άλλα θέματα. Οι συσκέψεις που πραγματοποιήθηκαν αναφέρονται στα όσπρια, τα μεταποιημένα οπωροκηπευτικά, τα τεύτλα, τα εσπεριδοειδή, τα καπνά και άλλα προϊόντα. Άλλα θέματα εξετάστηκαν επίσης σε συσκέψεις της ΠΑΣΕΓΕΣ, όπως το καθεστώς των γαλακτοκομείων, η αντιπαγετική προστασία, η μηχανογραφική υποστήριξη

η δημιουργία κεντρικού συνεταιριστικού φορέα κορινθιακής σταφίδας κλπ. Οι συσκέψεις αυτές άλλοτε-ήσαν επιτυχημένες από πλευράς συμμετοχής εκπροσώπων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και από πλευράς παρουσίας και προπαρασκευής της ΠΑΣΕΓΕΣ και άλλοτε ανεπιτυχείς εξαιτίας της μικρής ή και ασήμαντης παρουσίας των οργανώσεών μας ή εξαιτίας πλημμελούς προετοιμασίας των συσκέψεων αυτών από την ΠΑΣΕΓΕΣ. Η ΠΑΣΕΓΕΣ έκανε τη δική της αυτοκριτική και θα επιδιώξει να διορθώσει όσα κενά παρουσιάστηκαν.

Πολύτιμη ευκαιρία για προβληματισμό και ζύμωση σ' όλες τις βαθμίδες της συνεταιριστικής κίνησης έδωσε το προσχέδιο νόμου για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, με το οποίο επιδιώκεται να τεθούν νέες σύγχρονες βάσεις στη διάρθρωση και λειτουργία των συνεταιριστικών οργανώσεων. Η ευρύτητα που δόθηκε στη συζήτηση των διατάξεων αυτού του προσχεδίου ήταν πρωτοφανής. Η ΠΑΣΕΓΕΣ φρόντισε να φθάσει το προσχέδιο για να συζητηθεί και στον πιο ξέμακρο και μικρό συνεταιρισμό για να καταλήξουν οι διάφορες απόψεις να συζητηθούν στην έκτακτη Γενική Συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ και τελικά να δοθούν στον αρμόδιο Υπουργό. Δεν γνωρίζω άλλο νομοθέτημα για το οποίο η αρχή της πολυφωνίας και της συμμετοχής τόσων πολλών να βρήκε ουσιαστικότερη έκφραση. Με τον τρόπο αυτό η τελική διαμόρφωση των διατάξεων θα γίνει με γνώση όλων των απόψεων και των επιχειρημάτων που τις στηρίζουν.

Η φιλοσοφία του προσχεδίου που προσβλέπει στην ανάπτυξη συνεταιρισμών ανεξάρτητων, αυτοδύναμων και αυτοδιαχειριζόμενων, ικανών να δώσουν στους αγρότες τη διαπραγματευτική δύναμη που τους στερεί η πολυδιάσπαση, έχει ιδιαίτερα εκτιμηθεί. Τα χαρακτηριστικά αυτά δεν δεχόμαστε να νοθευτούν από τάσεις κρατισμού, που μπορεί να εισχωρήσουν με τη μορφή μη αναγκάσιμων Προεδρικών Διαταγμάτων. Όπως ζητούσαμε απαλλαγή από την άμεση ή την έμμεση κρατική εξάρτηση και κηδεμονία, έτσι επιζητούμε κι' ένα νόμο ξεκάθαρο από οποιαδήποτε αμφιβολία.

%

5. Διεύρυνση της συνεταιριστικής συμμετοχής

Είναι αναμφισβήτητο ότι το σημερινό κλίμα, στο οποίο καλούνται οι συνεταιρισμοί να δραστηριοποιηθούν είναι πιο ευνοϊκό από κάθε άλλη εποχή. Το γεγονός αυτό ανοίγει νέους ευρύτατους ορίζοντες για τη συνεταιριστική ανάπτυξη και για τη διεύρυνση της κοινωνικής προσφοράς των συνεταιρισμών.

Η συνεταιριστική κίνηση και η ΠΑΣΕΓΕΣ ως εκπρόσωπός της, αναγνωρίζεται σήμερα ως μια υπολογίσιμη και ουσιαστική παρουσία στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας. Αυτό επιβεβαιώνεται από σειρά γεγονότων που το καθένα χωριστά συνιστά κατάκτηση.

Η συνεταιριστική κίνηση συμμετέχει ενεργά στα Νομαρχιακά Συμβούλια, που αποτελούν ζωτικής σημασίας αποκεντρωμένους φορείς ανάπτυξης και προπομπούς της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης. Έτσι, στη διαδικασία του δημοκρατικού διαλόγου, οι συνεταιριστικοί φορείς παίρνουν ενεργό μέρος. Η συμμετοχή δε αναπτυξιακών φορέων, όπως οι συνεταιρισμοί, στη διαδικασία κατάρτισης και εφαρμογής προγραμμάτων αποτελεί την ουσία του δημοκρατικού προγραμματισμού και προϋπόθεση για την επιτυχία του.

Η συμμετοχή της ΠΑΣΕΓΕΣ στο Εθνικό Συμβούλιο Ανωτάτης Παιδείας (ΕΣΑΠ) δείχνει τη σημασία που αποδίδει σήμερα η Πολιτεία στη γνώμη των συνεταιρισμένων αγροτών για τα ευρύτερα κοινωνικά θέματα και ειδικότερα για τα θέματα παιδείας που άμεσα αφορούν τον ίδιο το Λαό.

Αυτό επιβεβαιώνεται πρόσθετα από τη θεσμοθέτηση της συνεταιριστικής εκπροσώπησης στις Γνωμοδοτικές Επιτροπές του Νόμου 1365/83 για την κοινωνικοποίηση επιχειρήσεων δημοσίου χαρακτήρα ή κοινής ωφέλειας καθώς και στις γνωμοδοτικές επιτροπές του αναπτυξιακού νόμου 1262/82 και του Κανονισμού 355/77.

Η συνεταιριστική κίνηση δια της ΠΑΣΕΓΕΣ εκπροσωπείται σήμερα στις γνωμοδοτικές επιτροπές:

%

- Τράπεζας της Ελλάδος
- Ειδικών Τραπεζών και Πιστωτικών Ιδρυμάτων του Δημοσίου (όπου περιλαμβάνεται η ΑΤΕ)
- Ελληνικής Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης (ΕΡΤ 1)
- Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ)
- Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ), και
- Ελληνικών Ταχυδρομείων (ΕΛΤΑ)

Δεν πρέπει βέβαια να μας διαφεύγει ότι η ευρύτητα αυτή της αναγνώρισης του ρόλου των συνεταιριστικών οργανώσεων συνεπάγεται και αντίστοιχες υποχρεώσεις, γιατί τη συμμετοχή την εννοούμε ως ενεργή και γόνιμη συμβολή στη λήψη αποφάσεων και όχι ως τιμητική και συμβολική παρουσία.

Εκτός από αυτές τις καινούργιες υποχρεώσεις της συνεταιριστικής κίνησης και της ΠΑΣΕΓΕΣ, η συμμετοχή στις διοικήσεις της ΑΤΕ και του ΟΓΑ έχουν αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία. Στην ΑΤΕ βρισκόμαστε στη φάση σχεδιασμού της μετατροπής της σε κρατικοσυνεταιριστική τράπεζα με διεύρυνση και ουσιαστικοποίηση της συνεταιριστικής συμμετοχής. Το θέμα αυτό είναι τεράστιο και για το λόγο αυτό δεν βιαστήκαμε να πάρουμε επίσημη θέση. Οι βαθειές τομές, τις οποίες επί δεκαετίες επιζητούσε ο αγροτικός κόσμος, χρειάζονται κατά την πραγματοποίησή τους πολλή περίσκεψη και βαθειά μελέτη, ώστε ν' αποδώσουν τα αποτελέσματα που ο κόσμος αυτός είχε στις προσδοκίες του.

6. Επιλογή στις επενδύσεις

Κοινή και αρκετά παλιά είναι η διαπίστωση για την υστέρηση των επενδύσεων στο γεωργικό τομέα και όσο διαρκεί τόσο η προσπάθεια εκσυγχρονισμού της γεωργίας και βελτίωσης των γεωργικών εισοδημάτων παραμένει χωρίς αντίκρουσμα.

Από την πλευρά των συνεταιρισμών ο χρόνος αυτός χαρακτηρίζεται από έκρηξη, θα λέγαμε, ενδιαφέροντος για συμπλήρωση

%

της συνεταιριστικής υποδομής με νέες επενδύσεις. Οι ευνοϊκές συνθήκες κινήτρων που καθιερώθηκαν από τον εθνικό αναπτυξιακό Νόμο 1262/82 όπως τροποποιήθηκε με το Ν.1360/83 καθώς και από τον Κοινοτικό Κανονισμό 355/77, άνοιξαν νέες προοπτικές για τους συνεταιρισμούς, ιδίως στους τομείς επεξεργασίας και εμπορίας γεωργικών προϊόντων. Το ενδιαφέρον αυτό των συνεταιριστικών οργανώσεων αποδεικνύει μια σωστή ιεράρχηση προτεραιοτήτων στην αναπτυξιακή διαδικασία. Όμως πρέπει να μην μας διαφεύγει ότι η ανάπτυξη πρωτοβουλιών από πολλές κατευθύνσεις ταυτόχρονα, χωρίς κεντρικό συντονισμό, μπορεί να οδηγήσει όχι μόνο σε αρρυθμία και αναρχία των επενδύσεων αλλά και σε σπατάλη πόρων λόγω επικαλύψεων ή και σε τόνωση ενός εσωτερικού ανταγωνισμού. Η έλλειψη αυτού του κεντρικού συντονισμού από τη συνεταιριστική κίνηση αποτελεί ένα σοβαρό θεσμικό κενό που πιστεύεται ότι σταδιακά θα καλυφθεί με τη συμμετοχή της ΠΑΣΕΓΕΣ στα όργανα λήψης των αποφάσεων και με την κατάρτιση προγράμματος συνεταιριστικής ανάπτυξης στα πλαίσια του πενταετούς προγράμματος.

Ίσως περιττεύει, αλλά θα ήθελα να γίνει συνείδηση σε όλους ότι επιτυχία και προσφορά προς το συνεταιριστικό κίνημα δεν είναι η εγκατάσταση μιας σύγχρονης μεταποιητικής μονάδας αλλά η εξασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας της, ώστε να προκύψει όφελος για τους αγρότες που θα εξυπηρετεί. Επειδή οι συνεταιριστικές οργανώσεις είναι υποχρεωμένες να λειτουργούν στον ανταγωνιστικό στίβο πρέπει πρωταρχικά και μέχρι σχολαστικότητας να εξετάζεται η μελλοντική βιωσιμότητα των μονάδων που σχεδιάζεται να ιδρυθούν. Για να πετύχουμε την εξασφάλιση αυτή δεν θα πρέπει ποτέ να αρκούμαστε στην ενθάρρυνση και στην ωραιοποίηση που εύκολα προσφέρουν οι προμηθευτές του μηχανολογικού εξοπλισμού και των μηχανημάτων ή στην πολυπραγμοσύνη και τις βανδαλικές ικανότητες "νεοπαγών συνεταιριστών και τοπικών ισχυρών παραγόντων" και ακόμη να αποβάλουμε τους τοπικιστικούς σωβινισμούς που όλοι μας λίγο πολύ κουβαλούμε.

%

7. Αδυναμίες του συνεταιριστικού κινήματος

Ο προβληματισμός μας σε επίπεδο Γενικής Συνέλευσης δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να παραβλέπει την ύπαρξη αδυναμιών. Αντίθετα οι αδυναμίες μας θα πρέπει να έρχονται στο προσκήνιο για να επισημαίνονται και να κινείται διαδικασία εξάλειψής τους. Γι' αυτό η σημερινή Γενική Συνέλευση της ΠΑΣΕΓΕΣ πρέπει να επισημάνει τις συνεχιζόμενες αδυναμίες που παρουσιάζει το συνεταιριστικό κίνημά μας και παράλληλα τους τρόπους και μεθόδους που θα μας δώσουν τη δυνατότητα να τις ξεπεράσουμε.

Το συνεταιριστικό μας κίνημα πάσχει από ανεπάρκεια στελέχωσης. Οι δοτές εργασίες με τις οποίες κατεξοχήν ασχολήθηκε στο παρελθόν δεν απαιτούσαν ανάπτυξη πρωτοβουλιών, ανάληψη ευθυνών και επιστημονική συμπαράσταση. Στη στροφή που σήμερα επιχειρείται, ακριβώς αυτά τα στοιχεία αποτελούν προϋπόθεση για αυτοδύναμη ανάπτυξη. Η ηθική και πρακτική συμπαράσταση από την Πολιτεία, που έλλειπε ή ήταν πενιχρή στο παρελθόν, παρέχεται σήμερα επίσημα και ανεπιφύλακτα. Η στελέχωση των οργανώσεών μας γίνεται έτσι επιτακτική. Αναμφισβήτητη διακρίβωση της Διοίκησης της ΠΑΣΕΓΕΣ είναι ότι οι κυριότεροι ανασχετικοί μοχλοί της συνεταιριστικής ανάπτυξής μας, είναι οι δύο εσωτερικοί εχθροί μας, η αδιαφορία και η δυσπιστία προς τους συνεταιρισμούς και τις αιρετές διοικήσεις τους. Εχθροί που πρέπει να καταπολεμηθούν και που αποτελούν γεννήματα αλλοτινών καιρών και εμπειριών αλλά και επιλογών των υπευθύνων και ισχυρών του παρελθόντος. Η συμμετοχική διαδικασία που καλλιεργεί ο συνεταιρισμός δεν συμβιβάζεται με την αδιαφορία. Ο συνεταιρισμός θα έχει αποτύχει αν θεωρηθεί ταυτόσημη έννοια με τη διοίκησή του. Οι μηδαμινές δραστηριότητες στο παρελθόν, που δημιούργησαν αυτή τη νοοτροπία είναι ασυμβίβαστες με το παρόν. Ο σημερινός συνεταιρισμός πρέπει να σφύζει από ζωντάνια και δράση από την οποία τα μέλη και το κοινωνικό σύνολο ν' αντλούν οφέλη.

Στη λειτουργία του ο συνεταιρισμός πρέπει να χρησιμοποιεί διάφανες διαδικασίες, ώστε να μην αφήνει κανένα περιθώριο δυσ-

%

πιστίας, όχι μόνο στα μέλη του αλλά ούτε σε οποιουδήποτε τρίτους. Αφού ο συνεταιρισμός επιζητεί τήν οικονομική και κοινωνική του καταξίωσή με βάση το βαθύτερο αίσθημα προσφοράς και κοινωνικής ευθύνης, καμιά σκιά δεν επιτρέπεται στις ενέργειές του.

Το συνεταιριστικό κίνημα αδυνατίζει με την πολυδιάσπαση που αποτελεί μια διαφορετική έκφραση ατομικιστικής νοοτροπίας. Είναι καιρός να περάσει προς κάθε κατεύθυνση το μήνυμα ότι άλλη είναι η έννοια της πολυφωνίας και άλλη της πολυδιάσπασης. Η πολυδιάσπαση εκτρέφει τον ενδοσυνεταιριστικό ανταγωνισμό, σε αντίθεση με τις αρχές του συνεργατισμού. Όσοι υπηρετούμε τη συνεταιριστική ιδέα θα πρέπει να έχουμε συνειδητοποιήσει ότι το συνεταιριστικό κίνημα είναι ενιαίο και ότι οι επί μέρους μονάδες υπηρετούν τον ενιαίο κοινό σκοπό εναρμονισμένες με όλες τις άλλες. Ο ενδοσυνεταιριστικός ανταγωνισμός θα πρέπει οριστικά ν' αποτελέσει ένα οδυνηρό αλλά χωρίς επιστροφή παρελθόν.

Στο δικό μας χώρο θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε κάποιες βασικές αλήθειες και να διορθώσουμε την ανάλογη νοοτροπία. Ο συνεταιρισμός δεν είναι και δεν θα είναι στο μέλλον σωματείο αλληλοβοήθειας και αλληλεγγύης, ούτε "ασφαλιστικός οργανισμός" και "αποκούμπι". Θα είναι το μέσο εκείνο που θα μπορεί να μετατρέψει την οικογενειακή εκμετάλλευση σε βιώσιμη, ανταγωνιστική και αποδοτική οικονομική μονάδα. Οφείλει να εξασφαλίζει αυτόδύναμα τις προϋποθέσεις ανταγωνισμού στην αγορά και ν' ασκεί την επιθετική πολιτική μιας οικονομικής μονάδας στηριζόμενος στις ικανότητές του. Η στήριξη στο Κράτος για την κάλυψη αδυναμιών, δημιουργεί προϋποθέσεις εξάρτησης ασυμβίβαστες με την ίδια την ουσία του συνεταιρισμού. Η κρατική καθοδήγηση, κηδεμονία και επομένως ευθύνη, εξυπηρετούν εκείνους που διστάζουν ν' αναλάβουν τις ευθύνες τους, όχι όμως το συνεταιριστικό θεσμό, που επιζητεί μόνο τη δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων ανάπτυξής του. Συνεπώς δεν θα πρέπει να περιμένουμε τις ρυθμίσεις και τις πρωτοβουλίες από το Κράτος, γιατί έτσι στην ου-

%

σία αρνούμαστε να πάρουμε στα χέρια μας τα θέματα για τα οποία τις επικαλούμαστε.

8. Αναγκαίες πρωτοβουλίες

Η φροντίδα για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των συνεταιριστικών οργανώσεων σε ψηλό επίπεδο προϋποθέτει την ανάπτυξη πρωτοβουλιών. Εκτός από όσα προαναφέρθηκαν για την αξιοποίηση των αναπτυξιακών κινήτρων για τη συμπλήρωση των κενών που υπάρχουν στη συνεταιριστική υποδομή, μόνιμη οφείλει να είναι η προσπάθεια για την ελαχιστοποίηση του κόστους των εισροών τόσο των γεωργικών εκμεταλλεύσεων όσο και των συνεταιριστικών μονάδων. Ο στόχος αυτός είναι πραγματοποιήσιμος στο συνεταιριστικό χώρο για κάθε είδους εισροές εφόσον παρεμβάλλεται κοινή συνεταιριστική διαχείριση.

Το παράδειγμα της κοινής προμήθειας 130 βαμβακοσυλλεκτικών μηχανών είναι χαρακτηριστικό των αποτελεσμάτων που έχει η άσκηση στην πράξη της συνεταιριστικής διαπραγματευτικής δύναμης. Όχι μόνο η τιμή είναι μικρότερη αλλά και η ποιότητα ελέγχεται και ο χρόνος παράδοσης γίνεται σεβαστός. Αυτή είναι η λογική που επικρατεί και στη διαχείριση των βασικών εφοδίων των παραγωγών και που μπορεί να επεκταθεί στον κοινό εφοδιασμό των συνεταιριστικών σούπερ-μάρκετ, ακόμη και στην προμήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η συνεταιριστική κίνηση μπορεί να είναι μεγάλος αγοραστής και να πετυχαίνει τους καλύτερους όρους.

Στις προτεραιότητες των συνεταιριστικών οργανώσεων είναι ανάγκη να ενταχθεί η φροντίδα για την εμπορία των γεωργικών προϊόντων με απώτερο σκοπό τη στήριξη των εισοδημάτων των παραγωγών. Οι τομείς που παρουσιάζουν σε μεγαλύτερη οξύτητα το πρόβλημα αυτό είναι τα κρέατα και τα οπωροκηπευτικά. Παράλληλα με τα σοβαρά βήματα που γίνονται για τη ριζική μεταβολή του αρρωστημένου καθεστώτος που ισχύει σήμερα στην εμπορία των προϊόντων αυτών οφείλουμε να κινητοποιήσουμε συντονισμένα το συνεταιριστικό μηχανισμό για την απαλλαγή παραγωγών και καταναλωτών από την εκμετάλλευση των μεσαζόντων. Το θέμα είναι εξα-

%

ρειτικά επείγον για την κτηνοτροφία, έναν κλάδο που καθημερινά φθίνει κάτω από το βάρος του ανταγωνισμού των εισαγωγών και των κερδοσκοπικών κυκλωμάτων. Γενναία κρατικά μέτρα και έντονη και μαζική συνεταιριστική κινητοποίηση χρειάζονται για τη στήριξη της κτηνοτροφίας της χώρας μας.

Ε_π_ί_λ_ο_γ_ο_ς

Συνάδελφοι αντιπρόσωποι,

Οι προοπτικές για μια γρήγορη αυτοδύναμη ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος είναι ευνοϊκότερες παρά ποτέ. Το ευνοϊκό κλίμα που επιζητούσαμε υπάρχει σήμερα αλλά και οι προϋποθέσεις έχουν δημιουργηθεί. Η Κυβερνητική βούληση για ένα δυνατό, ενιαίο, αυτοδιαχειριζόμενο και μαζικό συνεταιριστικό κίνημα είναι δοσμένη και ο δυναμισμός των αιρετών στελεχών μας και η διάθεση προσφοράς όλων μας αποτελούν την απαραίτητη εγγύηση ότι μπήκαμε επίτελους στο δρόμο, στον μακρύ και επίπονο δρόμο, του ζωογόνου οίστρου που οδηγεί στην ανάπτυξη και το δυνάμωμα της συνεταιριστικής κίνησης. Ο στελεχειακός μας μηχανισμός που ενισχύθηκε με περίπου 100 επιστήμονες κατά το 1983, με τη συμπάρσταση του κονδυλίου KREDITANSTALT, θα τονισθεί ακόμη περισσότερο κατά το 1984 με την προσθήκη 530 γεωτεχνικών που θα συμπαρασταθούν στο έργο των αγροτών μας και των συνεταιριστικών οργανώσεων. Οι προοπτικές στελέχωσης αναμένεται να διευρυνθούν ακόμη περισσότερο μέσα στο 1984 ειδικά για τους πρωτόβαθμιους συνεταιρισμούς που πρέπει να βγουν από την αφάνεια και την αδράνεια και ν'αποτελέσουν φορείς τοπικής ανάπτυξης.

Η συνεταιριστική ανάπτυξη που ίσως σήμερα φαίνεται ουτοπία και που αύριο θ'αποτελεί μια ζωντανή πραγματικότητα, δεν αποτελεί αυτοσκοπό αλλά το μέσο για την οικονομική, πολιτική, πολιτιστική και κοινωνική άνοδο και απελευθέρωση του αγρότη και για την προσφορά πολύτιμων υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο.

%

Η αξία και οι δυνατότητες της συλλογικής δράσης έχουν ήδη συνειδητοποιηθεί από τους περισσότερους Έλληνες. Εμείς οι αγρότες συνεταιριστές, που φέρουμε την ευθύνη ν' αποδείξουμε στην πράξη την αποτελεσματικότητα και την ευρύτερη κοινωνική αναγκαιότητα του συνεταιριστικού θεσμού, δεν δικαιούμαστε να τους διαψεύσουμε. Και φυσικά, δεν θα τους διαψεύσουμε.

Αγαπητοί συναγωνιστές εμπρός με θέληση, υπευθυνότητα και συστηματική δουλειά μέσα από τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και τους αγροτικούς μας συλλόγους να δώσουμε τη μάχη της παραγωγής και της παραγωγικότητας ενάντια στην εξάρτηση και τα μονοπώλια.
